

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

Кафедра професійної освіти та інноваційних технологій

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІКА І ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ**

Освітня програма
«Спеціальна освіта»

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

Спеціалізація 016.01 Логопедія

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри професійної освіти
та інноваційних технологій
Протокол № 1 від “27” серпня 2020 р.

м. Івано-Франківськ – 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Педагогіка і педагогічна майстерність
Освітня програма	Спеціальна освіта
Спеціалізація (за наявності)	016.01 Логопедія
Спеціальність	016 Спеціальна освіта
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Освітній рівень	Бакалавр
Статус дисципліни	Нормативна
Курс / семестр	1 / 1
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 22 год. Семінарські заняття – 28 год. Лабораторні – 10 год. Самостійна робота – 120 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=190&id_cou=8130

2. Опис дисципліни

Мета: забезпечити загальнопедагогічну і професійну підготовку майбутнього вчителя, озброїти студентів ґрунтовними знанням теоретичних основ сучасної педагогіки, сформувати вміння і навички, необхідні для організації навчання і виховання учнів в умовах реформування освіти відповідно до Закону України «Про освіту».

Завдання:

- засвоєння ключових положень і проблематики сучасної педагогіки;
- опанування теоретико-методологічними підходами до вивчення предмета, основними поняттями і категоріями педагогіки;
- ознайомлення із методами науково-педагогічних досліджень і формування у студентів вміння користуватися цими методами у практичній діяльності;
- з'ясування змісту професійної діяльності вчителя, основ його педагогічної майстерності та педагогічної техніки;
- допомога студентові у набутті умінь теоретичного проектування та практичного конструювання освітнього процесу, спрямованого на розвиток особистості учнів та їх творчу самореалізацію, передовсім шляхом проведення уроків і годин класного керівника;
- сприяння засвоєнню методів і форм організації навчального й виховного процесів у закладі середньої освіти;
- спонукання студентів до подальшої самоосвіти і самовиховання, розвитку особистісних якостей майбутнього педагога, відповідального ставлення до виконання обов'язків учителя; формування потреби постійно займатися самонавчанням і самовдосконаленням.

У результаті вивчення курсу студенти повинні знати:

- найважливіші законодавчо-нормативні освітні документи;
- основні поняття і категорії педагогіки;
- провідні концепції виховання і навчання;
- основні методи науково-педагогічного дослідження;
- вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості;
- сутнісні характеристики понять «педагогічна майстерність» і «педагогічна

техніка»;

- закономірності, принципи, методи, форми і засоби навчання та виховання учнівської молоді;

- особливості організації та проведення навчально-виховної роботи у закладах середньої освіти відповідно до положень нормативно-правової бази національної системи освіти і сучасної педагогічної науки;

- основи теорії школознавства;

уміти:

- усвідомлювати перспективні тенденції розвитку педагогічної науки, що ґрунтуються на кращих світових і національних педагогічних здобутках минулого та новітніх педагогічних ідеях сучасних науковців;

- визначати рівні і компоненти педагогічної майстерності та педагогічної техніки учителя;

- здійснювати навчально-виховну роботу з урахуванням сучасних вимог суспільства, основних педагогічних закономірностей і принципів;

- аналізувати, виділяти головне, порівнювати, класифікувати, узагальнювати, робити самостійні висновки;

- визначати сутність процесів навчання і виховання;

- свідомо вибирати методи навчання з урахуванням конкретних умов, освітньої діяльності;

- планувати етапи і прогнозувати результати навчання і виховання;

- застосовувати на практиці оптимально доцільні форми й методи навчання та виховання;

- аналізувати, оцінювати та коректувати освітній процес у класі, школі.

Компетентності:

- обізнаність із теоретичними основами педагогіки як науки, її історією, методологією, категоріальним апаратом, методами, формами, засобами освітньої діяльності;

- уміння трансформувати теоретичні знання у засоби розв'язання педагогічних задач;

- готовність використовувати педагогічні знання у майбутній педагогічній практиці та самостійній освітній діяльності;

- здатність оперувати методами, формами і засобами навчання та виховання учнів, які сприятимуть вирішенню педагогічних проблем;

- готовність до інноваційної діяльності, як умова формування професіоналізму майбутнього фахівця;

- інформованість про шляхи і способи самостійного вдосконалення майбутнього педагога закладу середньої освіти.

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

Здатність працювати в команді. Здатність до міжособистісної взаємодії.

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)

Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування,

обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Тема 1. Педагогіка як наука і навчальна дисципліна.	Сутність педагогіки, її предмет і завдання. Становлення педагогіки як науки. Визначні творці педагогіки. Основні категорії педагогіки. Галузі педагогічної науки. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Методологія і методи науково-педагогічного дослідження.	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування
2.	Тема 2. Розвиток, виховання і формування особистості.	Основні поняття теми (розвиток, виховання, формування особистості). Сучасні концепції розвитку особистості. Закономірності розвитку особистості. Головні фактори формування та розвитку особистості: спадковість, середовище, виховання, діяльність. Вікова періодизація дітей і юнацтва. Поняття про акселерацію.	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорення на семінарі, пройти тестування.
3.	Тема 3. Сутність педагогічної діяльності. Основні риси та функції сучасного педагога	Поняття про педагогічну діяльність, її структура й особливості. Учитель як організатор педагогічного процесу у ЗНЗ. Основні риси та функції сучасного вчителя. Структура педагогічної діяльності учителя. Зміст основних психолого-педагогічних компетенцій учителя сучасного ЗНЗ. Закон України «Про освіту» про права й обов'язки учителя.	Опрацювати відповідні наукові джерела, пройти тестування, семінарське заняття.
4.	Тема 4. Педагогічна майстерність та педагогічна техніка учителя у системі його професійної	Сутність поняття «педагогічна майстерність» учителя. Структура і рівні педагогічної майстерності. Шляхи формування педагогічної майстерності. Професійна етика вчителя як педагогічна дефініція. Стили педагогічного спілкування. Педагогічний такт як узагальнений вияв стилю спілкування	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорення на семінарі, пройти тестування.

	майстерності	вчителя з учнями. Сутність поняття «педагогічна техніка». Основні компоненти педагогічної техніки. Специфіка зовнішньої техніки та зовнішньої естетичної виразності педагога. Поняття про внутрішню техніку вчителя. Техніка мовлення учителя ЗНЗ. Умови ефективності та шляхи вдосконалення професійного мовлення вчителя.	
5.	Тема 5. Суть і завдання виховного процесу в школі. Закономірності та принципи виховання.	Виховання як процес цілеспрямованого формування особистості; мета виховання. Сутність поняття «національне виховання», його мета і завдання. Процес виховання, його специфіка, структурні елементи, рушійні сили. Етапи процесу виховання. Управління процесом виховання. Самовиховання: етапи, методи і прийоми. Перевиховання: суть, принципи, етапи і методи. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання. Поняття про закономірності виховання. Принципи виховання, їх характеристика. Визначні педагоги минулого і сучасності про принципи виховання.	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорення на семінарі, пройти тестування.
6.	Тема 6. Порушення психічного розвитку в дошкільному та молодшому шкільному віці	Психологічні особливості нормативного розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Порушення психічного розвитку у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорення на семінарі, пройти тестування.
7.	Тема 7. Загальні методи, форми і напрями виховання	Поняття про методи виховання. Класифікація методів виховання: а) методи формування свідомості особистості; б) методи організації діяльності і формування досвіду громадської поведінки; в) методи стимулювання діяльності і поведінки; г) методи контролю у вихованні. Поняття про форми виховання. Підходи до їх класифікації. Основні напрями	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорення на семінарі, пройти тестування

		виховання. Розумове, моральне, національно-патріотичне, трудове, економічне, естетичне, фізичне, правове, екологічне виховання (загальна характеристика).	
8.	Тема 8. Позакласна і позашкільна виховна робота з учнями. Класний керівник як організатор позакласної та позашкільної виховної роботи.	Поняття про позакласну виховну роботу. Зміст позакласної виховної роботи та її форми. Позашкільна виховна робота: сутнісна характеристика поняття. Школа – провідна ланка в системі виховної роботи. Виховання дітей у сім'ї. Взаємозв'язок школи, сім'ї та громадськості. Класний керівник, його завдання і функції. Зміст, форми, планування й облік роботи класного керівника.	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорення на семінарі, пройти тестування
9.	Тема 9. Формування колективу класу, його виховні функції.	Виховання особистості в колективі – одна з провідних педагогічних ідей. Дитячий колектив, його особливості та шляхи формування. Динаміка розвитку дитячого колективу. Умови функціонування колективу. Визначні педагоги минулого і сучасності про учнівський колектив і виховання дітей у колективі. Індивід і колектив: специфіка функціонування.	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорення на семінарі, пройти тестування.
10.	Тема 10. Психологія дітей з розумовою відсталістю	Причини виникнення розумової відсталості. Ступені розумової відсталості. Особливості пізнавального розвитку при розумовій відсталості. Труднощі соціалізації дітей з розумовою відсталістю.	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорення на семінарі, пройти тестування.
11.	Тема 11. Суть процесу навчання в школі. Основні дидактичні системи і	Поняття про дидактику як теорію навчання, її предмет, завдання й етапи становлення. Виникнення і розвиток дидактики. Основні категорії дидактики. Педагогічний процес і його структурні компоненти. Поняття про навчальний	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорення на семінарі,

технології навчання. Педагогічні інновації та педагогічна інноватика	процес. Структура процесу засвоєння знань. Види навчання. Оптимізація й інтенсифікація навчання. Закономірності і принципи навчання, їх класифікація і характеристика.	пройти тестування.

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	10
Семінарське / практичні заняття	30
Самостійна робота	6
Індивідуальне завдання	4
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу (зразок)

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції	1		1		2		2				2		1		1			10
Семінарські заняття		5		5		5		5		5		5						30
Самостійна робота									3					3				6
Індивідуальні завдання																4		4
Екзамен/Залік																	50	50
Всього за тиждень	1	5	1	5	2	5	2	5	3	5	2	5	1	3	1	4	50	100

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, комп'ютери, ІТ-технології
Література: 1. Закон України «Про вищу освіту» від 1.07.2014р. №1556 – VII. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2014. №37-38. 2. Закон України «Про загальну середню освіту» [651 – 14]. 3. Закон України «Про освіту» від 5.09.2017р. Київ:АЛЕРТА,2018.120с. 4. Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді: Наказ МОН	

- України від 16.06.2015 р. № 641 та Заходи щодо її реалізації / [Інтернет-ресурс].
5. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: схвалена Кабміном України 14.12.2016р. №988-Р. / [Інтернет-ресурс].
  6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року / [Інтернет-ресурс].
  7. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти від 29.06.2006 р. / [Інтернет-ресурс].
  8. Положення про загальноосвітній навчально-виховний заклад: Постанова Кабміну України від 27. 08. 2010 р. № 778 зі змінами, внесеними Постановою Кабінету Міністрів № 28 від 22.01. 2014 р.
  9. Васянович Г. Педагогічна етика: нач. метод. посіб. Львів:Норма, 2005. 344с.
  10. Вишневецький О.І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: посіб. Дрогобич: Коло, 2003. 528 с.
  11. Волкова Н. Педагогіка: навч. посіб. Н.Волкова. Київ:Академія, 2003. 576 с.
  12. Загальна педагогіка та історія педагогіки: підруч. К.В. Аймедов та ін.[рек. МОН.] Київ:ВД «Слово», 2014.352с.
  13. Зайченко І.В. Історія педагогіки: у 2 кн. Кн.1. Історія зарубіжної педагогіки. Київ: Видав. Дім «Слово». 2010. 624 с.
  14. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2005. 343 с.
  15. Кузьмінський А.І. Педагогіка: підруч. Київ: Знання, 2007. 447 с.
  16. Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. Теорія і методика виховання: навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 415 с.
  17. Педагогіка: навч. посіб. / З.Н. Курлянд та ін. Харків: Бурун Книга, 2009. 304 с.
  18. Педагогічна майстерність: підруч. / за ред. І. А. Зязюна. Київ: СПО Богданова А. М., 2008. 376 с.
  19. Педагогічна майстерність учителя: навч. посіб. / за ред. В. М. Гриньової, С. Т. Золотухіної. Харків: ОВС, 2016. 224 с.
  20. Скільський Д. Історія зарубіжної педагогіки : посіб. Київ: «Смолоскип», 2011. 376с.
  21. Фіцула М.М. Педагогіка: навч. посіб. Київ: Академія, 2006. 542 с.
  22. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом: навч. посіб. Київ: Знання, 2006.365с.
  23. Якса Н. В. Основи педагогічних знань: навч. посіб. Київ: Знання, 2007. 358 с.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра професійної освіти та інноваційних технологій м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57 каб. 104 тел. (0342) 54-12-35 https://kpoit.pnu.edu.ua kpoit@pnu.edu.ua

Викладач	Джус Оксана Володимирівна
Контактна інформація викладача	+380681045000 oksana.dzhus@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу базується на гуманістичній освітній парадигмі, суть якої полягає у повазі до особистості студента, у праві й можливості майбутнього фахівця самостійно обирати спосіб засвоєння навчального матеріалу, використовувати нові методи, прийоми і засоби педагогічної діяльності; на навчанні у співробітництві, тобто спільній із викладачем діяльності; на плюралізмі як важливій основі розвитку інтелектуальних здібностей студентів, розвитку їхнього критичного мислення. Будь-які форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Академічна доброчесність	Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: ➤ Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» ➤ Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. ➤ Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. ➤ Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/

Пропуски занять (відпрацювання)	Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)» (див. стор. 4.). Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	У разі виконання завдання студентом пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання - «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)» – стор. 4-5. Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
Невідповідна поведінка під час заняття	Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти» - ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
Додаткові бали	Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Перелік індивідуальних завдань міститься у навчальній програмі до курсу. Також за рішенням кафедри професійної освіти та інноваційних технологій студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)»

Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/

Викладач

Джус О.В.